



Užívání alkoholu a jeho dopady na děti a rodinné prostředí

Pavla Chomynová/NMS

Národní konference Alkohol, děti a násilí: společenská odpovědnost

Praha, 4. června 2024

> alkohol-škodí

NÁRODNÍ STRÁNKY PRO PODPORU
OMEZENÍ KONZUMACE ALKOHOLU



Alkohol je příčinou přibližně 6 % celkové úmrtnosti v ČR, což je asi 6,5 tisíc úmrtí ročně.

Alkohol je druhým nejvýznamnějším rizikovým faktorem pro vznik rakoviny.



Nemoci
trávicí
soustavy



Onemocnění
jater



Onemocnění
srdce



Poruchy
mozku



Poškození
mozku

Alkohol je jen jeden.

Jakékoliv množství alkoholu škodí.



**2 nápoje ~ 40 g
alkoholu u mužů**



**1 nápoje ~ 20 g
alkoholu u žen**



24 hodin



**Sklenka alkoholu před spaním
pomáhá lépe usnout.**

**Občasné pití alkoholu v těhotenství
nepřináší rizika.**

Dobře řídit se dá i po pár pivech.

**Alkohol v malém množství prospívá
zdraví.**

OBSAH ALKOHOLU V JEDNÉ SKLENICI



PO VYPITÍ JEDNÉ Z TĚCHTO SKLENIC SE UŽ DALŠÍ NEDÁVJETE.
VÁŠ DENNÍ PŘÍJEM ALKOHOLU JE NA MAXIMU A Tedy VYČERPÁNÍ...



JEDNO
VELKÉ PIVO
500 ml 4%
16 g alkoholu



MALÁ SKLENKA
LIKÉRU NEBO APERETIVU
100 ml 20%
18 g alkoholu



PANÁK
TVRDÉHO ALKOHOLU
(gin, whisky, vodka)
50 ml 40%
16 g alkoholu



SKLENKA
VÍNA
200 ml 11%
17 - 18 g alkoholu

Jeden standardní nápoj
obsahuje 10–20 g
etanolu.



Spotřeba alkoholu v ČR je dlouhodobě vysoká, a to i v mezinárodním kontextu.



Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

Zpráva o alkoholu v České republice 2023

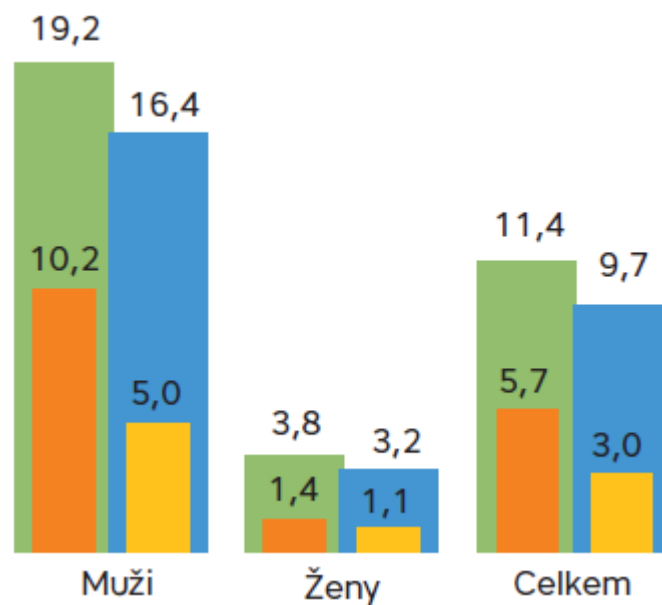
denní pití alkoholu 7–11 % dospělých



časté pití nadměrných dávek 10–12 %



*Zdroj: Studie NAUTA (Csémy et al., 2024), Národní výzkum
užívání návykových látek (Dvořáková & Chomynová, 2024)*



■ Alkohol v posledních 30 dnech: téměř denně (5-7krát týdně)

■ Alkohol v posledních 30 dnech: denně

■ Pití nadměrných dávek alkoholu: jednou týdně nebo častěji

■ Pití nadměrných dávek alkoholu: téměř denně (5-7krát týdně) : x x x x x x x

**900 tis.–1 mil. denně pije
alkohol**

**230–330 tis. téměř denně pije
nadměrné dávky alkoholu**

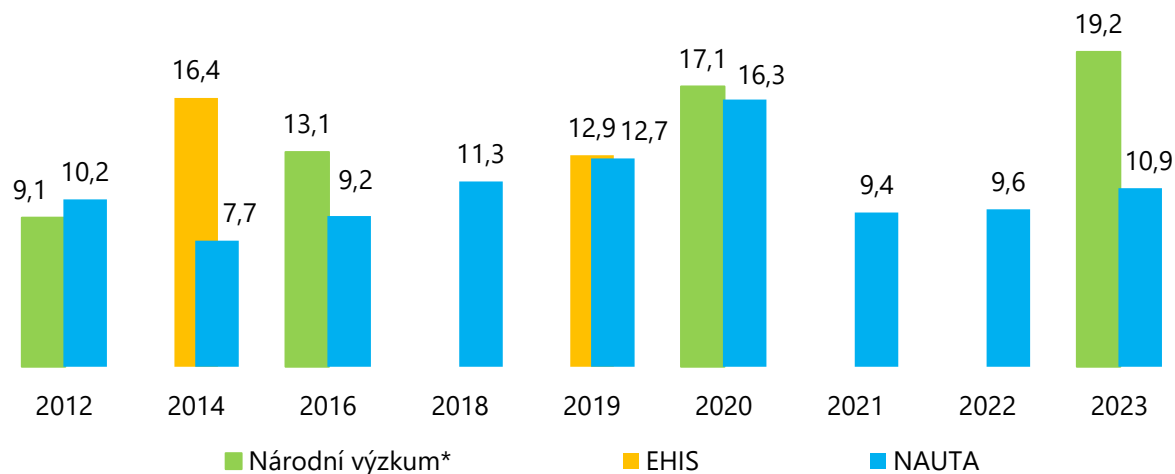
> 2023



Spotřeba v ČR je dlouhodobě vysoká, v posledních letech roste míra denní konzumace mezi ženami.

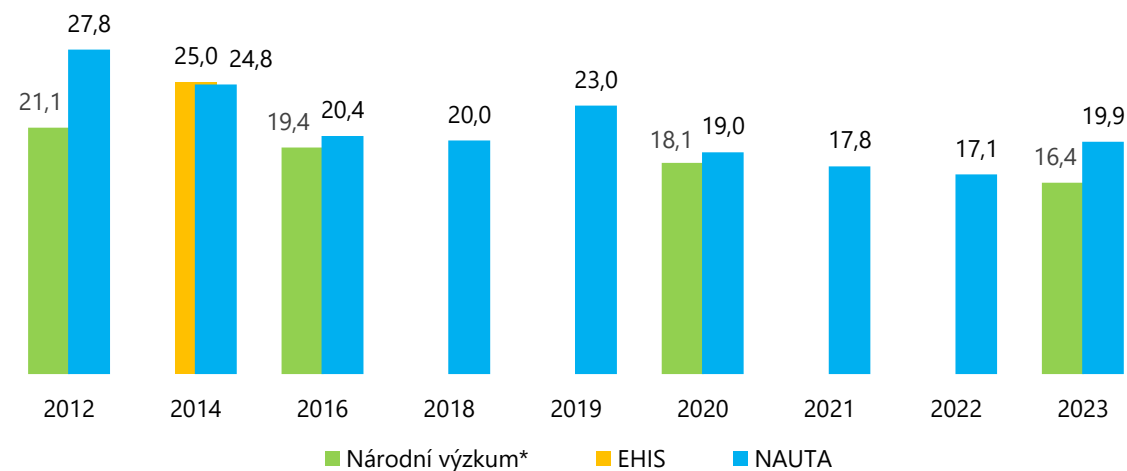
Denní **pití alkoholu** v populaci ČR – trendy v letech 2012–2023, v %

Muži

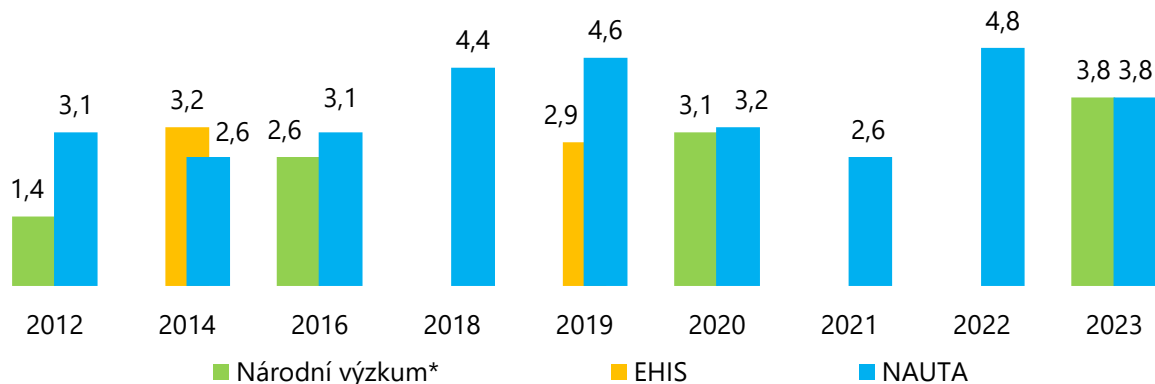


Pití nadměrných dávek alkoholu – trendy v letech 2012–2023, v %

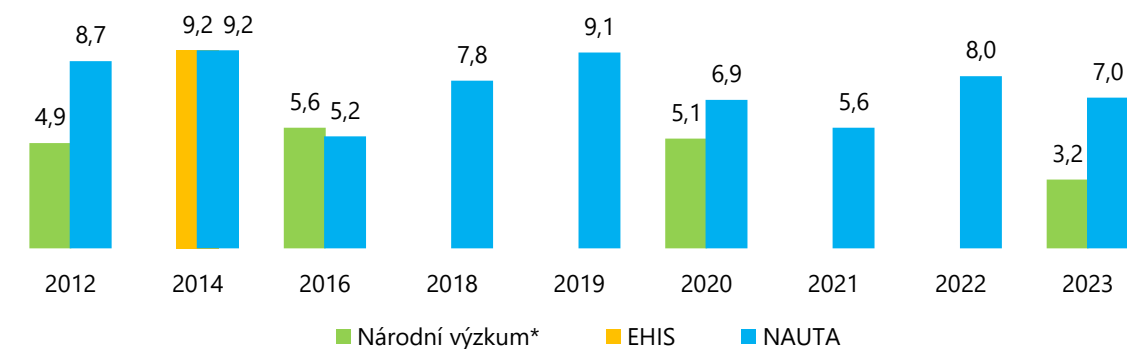
Muži



Ženy



Ženy





Rizikové a škodlivé pití v dospělé populaci zůstává dlouhodobě na vysoké úrovni.



15–18 % v riziku vzniku problémů

1,5–1,7 mil. v riziku
860 tis.–1 mil. ve vysokém riziku

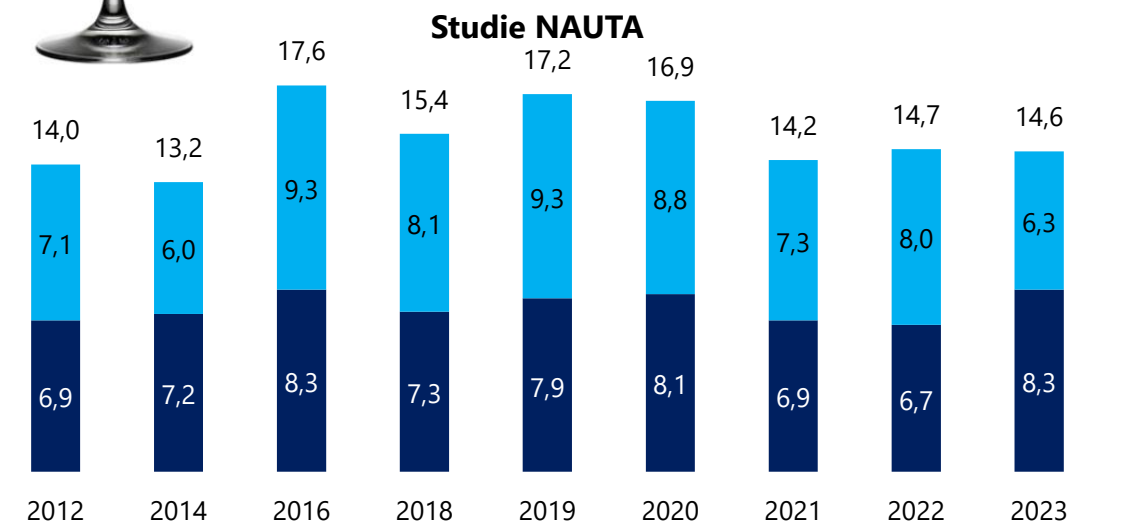
Národní výzkum 2023

v riziku podle škály CAGE:
= 17,8 % populace, v tom 10,4 % škodlivé

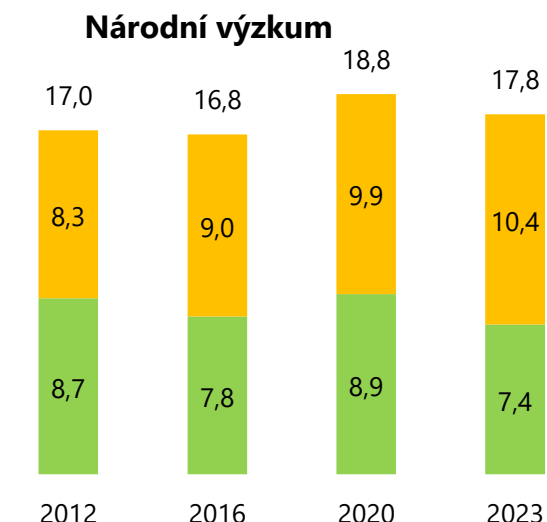
NAUTA 2023

v riziku podle metody BSFQ:
= 14,6 % populace, v tom 6,3 % škodlivé

Rizikové a škodlivé pití alkoholu – trendy v letech 2012–2023, v %



■ Škodlivé pití (průměrná denní konzumace ≥ 40 g čistého alkoholu u žen a ≥ 60 g u mužů)
■ Rizikové pití (průměrná denní konzumace 20–39 g čistého alkoholu u žen a 40–59 g u mužů)



■ Škodlivé pití (2 a více bodů na škále CAGE)
■ Rizikové pití (1 bod na škále CAGE)

Zdroj: Studie NAUTA (Csémy et al., 2024), Národní výzkum užívání návykových látek (Dvořáková & Chomynová, 2024)





u 2–3 tis. úmrtí je alkohol jedinou příčinou

**ročně 15–16 tis.
případů hospitalizací
pro úraz pod vlivem
alkoholu**

Zdroj: ÚZIS (2023)

fetální alkoholový syndrom (jednotky případů)
dopravní nehody pod vlivem alkoholu: 5 tis. ročně

společenské náklady 50–57 mld. Kč, tedy 0,7–1,2 % HDP

fatální intoxikace metanolem v r. 2012

117 otrávených, 48 mrtvých, 15 000 litrů závadného alkoholu

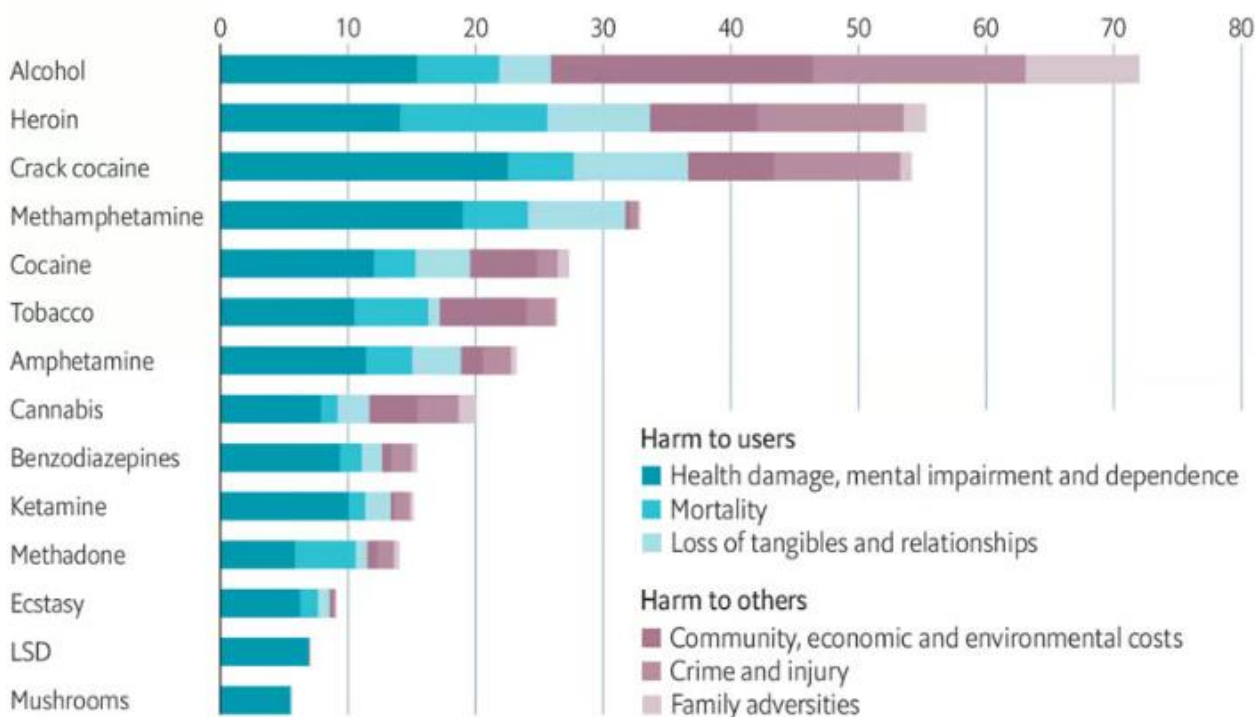
alkoholu



> Alkohol představuje značná rizika nejen pro jednotlivce, ale také pro jeho okolí.

Dopady konzumace alkoholu na jednotlivce a jeho okolí

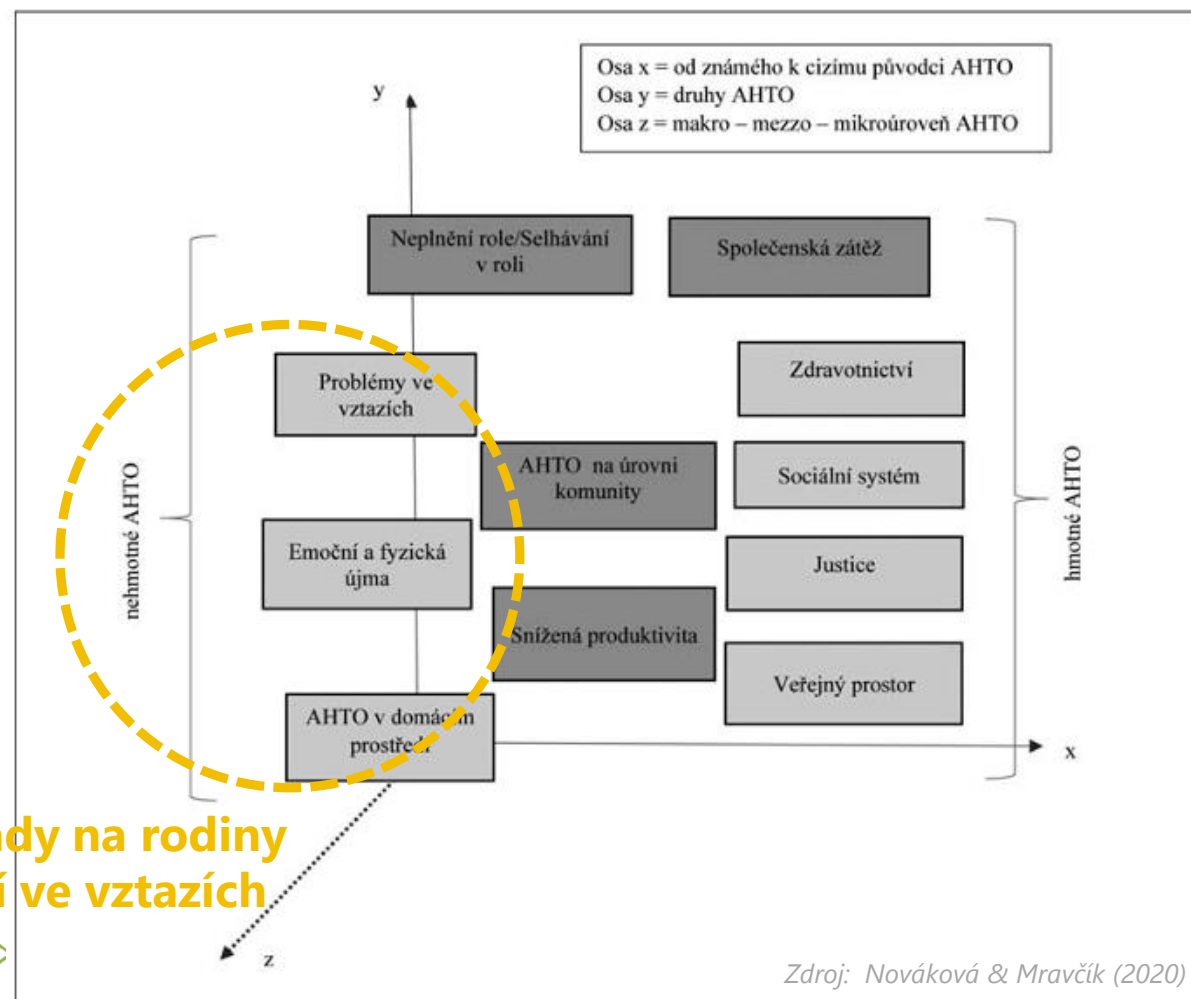
Britain, drug harm score (out of 100), selected drugs, 2010



Source: "Drug harms in the UK: a multicriteria decision analysis", by D. Nutt et al, The Lancet

Zdroj: Nutt, D. J., et al. (2010)

Typologie extra-individuálních dopadů konzumace alkoholu



> Řada výzkumů mapuje výskyt domácího / partnerského násilí.



Topinka et. al (2016):

přehled výzkumů mezinárodních i v českém prostředí

Výzkum STEM pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR (2001, 2006)

postoje populace, mýty

Mezinárodní výzkum násilí na ženách (2003, 2013):

37,7 % zažilo fyzické násilí v životě (17,4 % v r. 2013)

9 % v posledních 12 měsících

nejčastěji bývalý (47 %) nebo současný (33 %) partner

50 % obětí připustila, že násilník užil alkohol

42 % uvedlo přítomnost dětí u incidentu

Průzkum o výskytu domácího násilí (proFem, 2012)

>40 % zkušenost v životě, **11 % v posledním roce**

Názory a postoje veřejnosti vůči domácímu násilí (2015)

15,5 % domácí násilí, 12,1 % partnerské násilí

50,7 %, resp. 52,1 % přítomnost dětí

spouštěč/katalyzátor: alkohol, rozchod/rozvod

**korelace mezi
konzumací
alkoholu a
domácím
násilím**





Řada výzkumů mapuje výskyt domácího / partnerského násilí.

Dvořáčková (2017):

analýza pro Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR

ANALÝZA EXISTUJÍCÍCH VÝZKUMŮ V ČR V OBLASTI PARTNERSKÉHO NÁSILÍ

Vyšší frekvence **konzumace většího množství alkoholu** zvyšuje i pravděpodobnost výskytu domácího násilí.

Děti bývají nejen svědky, ale někdy také nucenými spoluaktéry násilné situace – mohou být využívány k manipulaci či získání kontroly nad obětí a případně se také stát obětí.

Problematika násilí na ženách optikou české populace (FOCUS, 2018)
postoje populace, 71 % považuje násilí na ženách za problém

Jana Dvořáčková

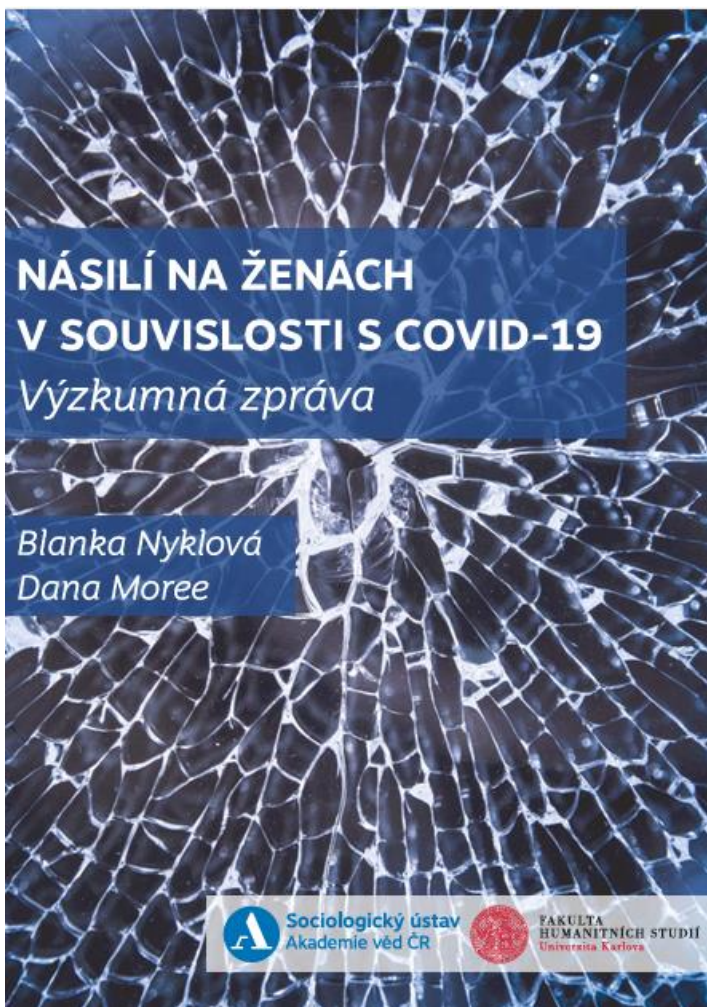
2017

Vypracováno pro Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR v rámci projektu CZ 13 z Norských fondů *Domácí násilí a genderově podmíněné násilí / Uplatňování hlediska rovných příležitostí žen a mužů a podpora sladování pracovního a soukromého života* (reg. č. NF-CZ13-PDP-2-002-01-2014).



**alkohol jako
faktor zvyšující
pravděpodobnost
domácího násilí**

> Řada výzkumů mapuje výskyt domácího / partnerského násilí.



Nyklová & Moore (2021):

dopady COVID-19
nárůst poptávky po službách o 30–40 %
zvýšení intenzity domácího násilí
psychologické násilí prostřednictvím manipulace s dětmi
děti propadají systémem pomoci



**alkohol jako mediátor
nebo jako spouštěč
domácího násilí**

Kvalita života a pocit bezpečí 2022–2023 (CVVM, ReCeGe, 2023)

ReCeGe = Výzkumné centrum domácího a genderově podmíněného násilí

16 % zkušenost s fyzickým násilím, 8 % opakovaně

ženy: 39 % incidentů se stalo doma

49 % zkušenost s psychickým násilím, **14 % v posledních dvou letech
míra psychického násilí roste, pokud agresor pije alkohol**
reakce na situaci: zvýšení konzumace alkoholu

Výzkum zaměřený na sexualizované násilí (proFem, 2023)

zkušenost s nějakou formou sexualizovaného násilí má 58 % žen

76 % obětí čelí dopadům



**alkohol jako
copingová strategie**





Řada výzkumů mapuje výskyt domácího / partnerského násilí.



Děti a násilí v blízkých vztazích

Výzkumná zpráva

Zpracovaly:
Dana Moree
Blanka Nyklová

Odborná recenze:
doc. PhDr. Iva Šmídová, Ph.D.



Násilí v blízkých vztazích (PAQ Research, Centrum LOCIKA a Nadace Sirius, 2021)

vychází z analýzy/studie z r. 2015

charakteristiky rodin, kde dochází k násilí

nižší příjem, vyšší počet členů domácnosti, omezenost sociálních kontaktů

nižší vzdělání žen i mužů, rizikové faktory už v původní rodině, alkohol v původní rodině

v rodinách bez násilí je opakovaný výskyt alkoholismu přibližně 3 %, v rodinách s násilím v blízkých vztazích je to přibližně 30 %

Moore & Nyklová (2024):

z perspektivy dětí, resp. těch, co zažili domácí násilí v dětství

kvalitativní výzkum (2022–2023)

dopady v dospělosti: problémy s navazováním vztahů,

konzumace alkoholu a nelegálních drog, úzkosti, deprese, nízké sebevědomí

**alkohol jako
dopad**

Děti a domácí násilí (2022–2024, Ostravská univerzita)

rozhovory s dospělými, dotazníky v pomáhajících službách





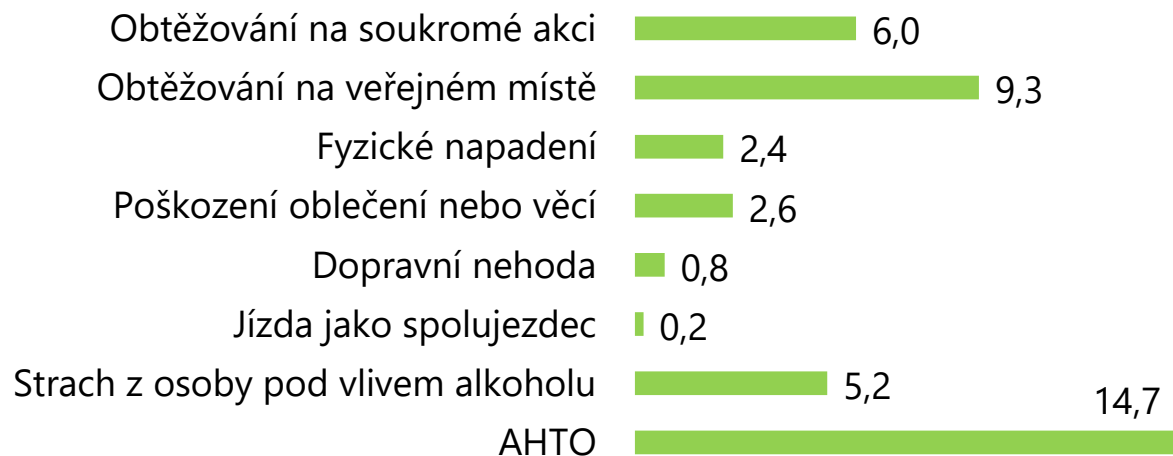
Dopady užívání alkoholu na okolí (AHTO) v populační studii

sběr dat duben – červenec 2023, vzorek 3 850 respondentů 15+ let

Stalo se Vám v posledních 12 měsících, že ...?

- | | |
|----------------------------|--|
| 1 <input type="checkbox"/> | ano, neznámá osoba |
| 2 <input type="checkbox"/> | ano, kamarád/ka nebo známý/á |
| 3 <input type="checkbox"/> | ano, blízká osoba, se kterou žiji ve společné domácnosti |
| 4 <input type="checkbox"/> | ne |

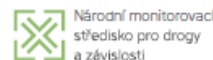
Dopady konzumace alkoholu na okolí uživatele (v posledních 12 měsících) , v %



Zdroj: Národní výzkum užívání návykových látek (Dvořáková & Chomynová, 2024)



> Zaostřeno



Národní monitorovací
středisko pro drogy
a závislosti

1
květen
2024

NÁRODNÍ VÝZKUM UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK 2023

Toto číslo Zaostřeno shrnuje základní výsledky Národního výzkumu užívání návykových látek 2023, který se zaměřil na aktuální situaci v kouření cigaret, užívání alternativních tabákových a nikotinových výrobků, konzumaci alkoholu, užívání a nadužívání psychoaktivních léků a užívání nelegálních drog v obecné populaci starší 15 let. Studie dále mapovala hraní hazardních a digitálních her, trávení času na internetu a na sociálních sítích, duševní zdraví a životní spokojenost populace. Použité screeningové škály poskytují aktuální odhady výskytu problémového užívání návykových látek, problémového hraní hazardních her, nadužívání internetu a výskyt problémů v oblasti duševního zdraví v populaci.

Informace o studii

Úvod

> V r. 2023 realizovalo Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS) ve spolupráci s agenturou MindBridge Consulting celopopulační studii na reprezentativním vzorku populace ve věku 15+ let s názvem *Národní výzkum užívání návykových látek 2023 (Národní výzkum 2023)*, která metodologicky navazuje na tři studie obdobného rozsahu realizované v r. 2012, 2016 a 2020. V r. 2023 měla studie dvě samostatné části – face-to-face (F2F) dotazování v náhodně vybraných domácnostech (N=3 850) a online dotazování na reprezentativním vzorku internetové populace (N=3 013). Obě části studie probíhaly paralelně od poloviny dubna do konce července 2023, F2F dotazování bylo prodlouženo do poloviny srpna 2023 (MindBridge Consulting, 2023).

Studie byla primárně zaměřena na rozsah užívání legálních a nelegálních návykových látek v obecné populaci a podrobně pokrývala následující témata:

- > kouření cigaret, užívání e-cigaret, zahříváných tabákových výrobků a nikotinových sáčků,
- > konzumaci alkoholu, včetně konzumace nadměrných dávek alkoholu,
- > užívání psychoaktivních léků získaných bez lékařského předpisu (léků na uklidnění nebo na nespavost a léků na bolest na bázi opiátů),

Obsah

Informace o studii
Tabákové a nikotinové výrobky
Alkohol
Psychoaktivní léky
Konopné látky
Jiné nelegální drogy
Postoje k užívání návykových látek
Internet, sociální sítě, digitální hry
Hraní hazardních her
Životní spokojenost a duševní zdraví

- > užívání konopných látek (pro léčebné i neléčebné účely, užívání produktů s obsahem CBD a CBG), syntetického kanabinoidu HHC a užívání nekonopných drog,
- > subjektivní vnímání dostupnosti drog,
- > vnímání rizik spojených s užíváním návykových látek,
- > hraní digitálních her (na mobilních telefonech, tabletech, počítačích nebo jiných zařízeních),
- > trávení času na internetu a na sociálních sítích,

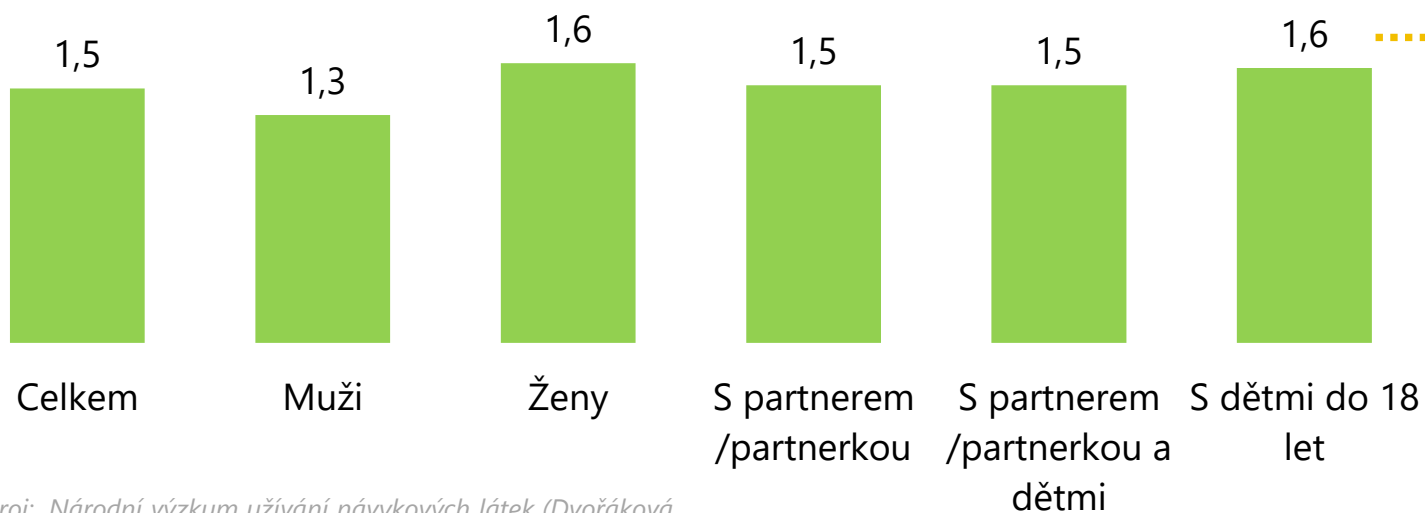


Domácí násilí pod vlivem alkoholu v populační studii – dopady na rodiny a děti

1,5 % domácností zkušenost s domácím násilím pod vlivem alkoholu bez rozdílu mezi domácnostmi s dětmi a bez dětí



Domácí násilí pod vlivem alkoholu (v posledních 12 měsících), v %



1,6 % z celkem 2 140 000 domácností s dětmi

= cca 32 000 domácností/rodin ohrožených domácím násilím v souvislosti s konzumací alkoholu

Zdroj: Národní výzkum užívání návykových látek (Dvořáková & Chomynová, 2024)

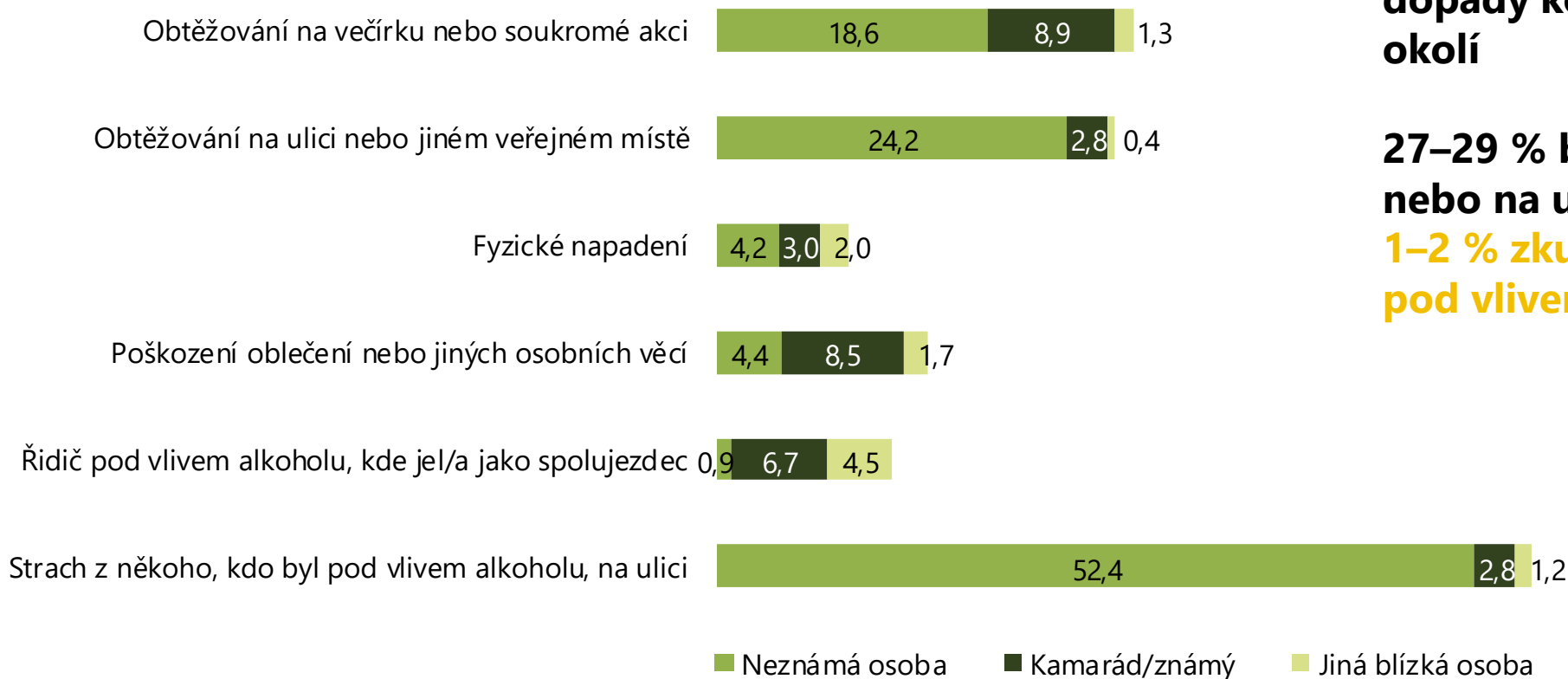




Dopady užívání alkoholu na okolí (AHTO) ve studiích mezi dětmi

ESPAD 2015, výzkum mezi studenty ve věku 15–16 let

Dopady konzumace alkoholu na okolí uživatele (v posledních 12 měsících), v %



>56 % uvedlo, že se setkala v posledních 12 měsících s negativními dopady konzumace alkoholu ve svém okolí

27–29 % bylo obtěžováno na večíрку nebo na ulici

1–2 % zkušenost s domácím násilím pod vlivem alkoholu



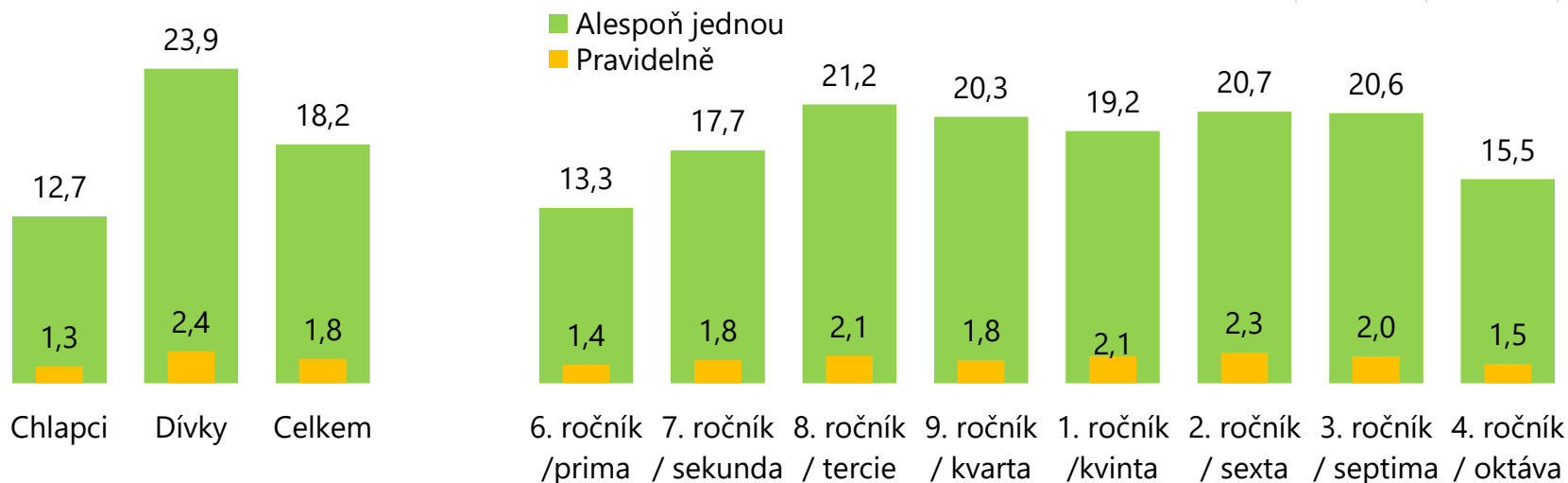
Domácí násilí ve studiích mezi dětmi

Studie Praha 2022 a Ústecký kraj 2023

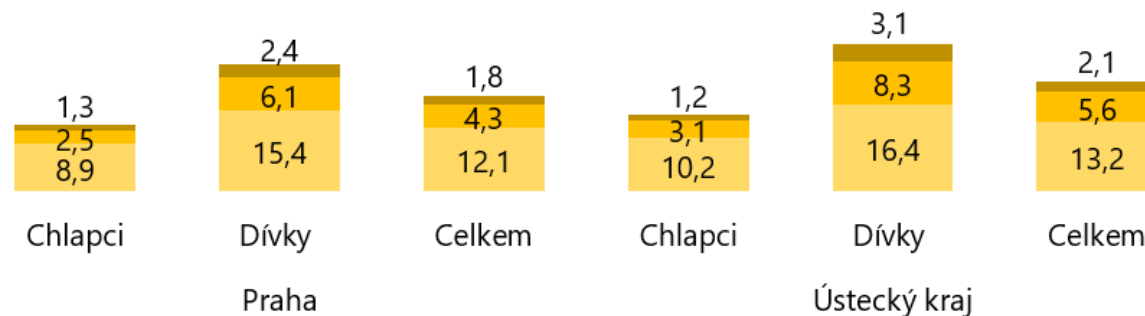
Kolikrát se ti v uplynulém roce stalo, že jsi se setkal/a s násilím ve své rodině (doma)?

- 1 Nikdy
- 2 Jednou nebo dvakrát
- 3 Opakovaně (několikrát za rok)
- 4 Pravidelně (skoro každý týden nebo denně)

Zkušenost s domácím násilím mezi dětmi ve věku 11–20 let v posledních 12 měsících, v %



- Pravidelně, skoro každý týden nebo denně
- Opakovaně, několikrát za rok
- Jednou nebo dvakrát



Praha: 18,2 % alespoň jednou, 6,1 % opakovaně

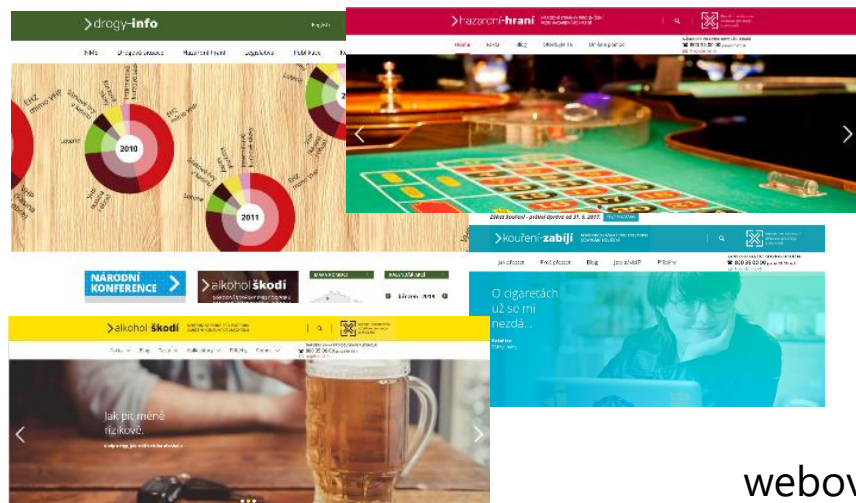
Ústí: 20,9 % alespoň jednou, 7,7 % opakovaně

Děkuji za pozornost

Mgr. Pavla Chomynová, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti

pavla.chomynova@vlada.gov.cz

www.drogy-info.cz



koordinace
Systému
včasného
varování (EWS)

koordinace
informačního
systému
v oblasti
závislosti

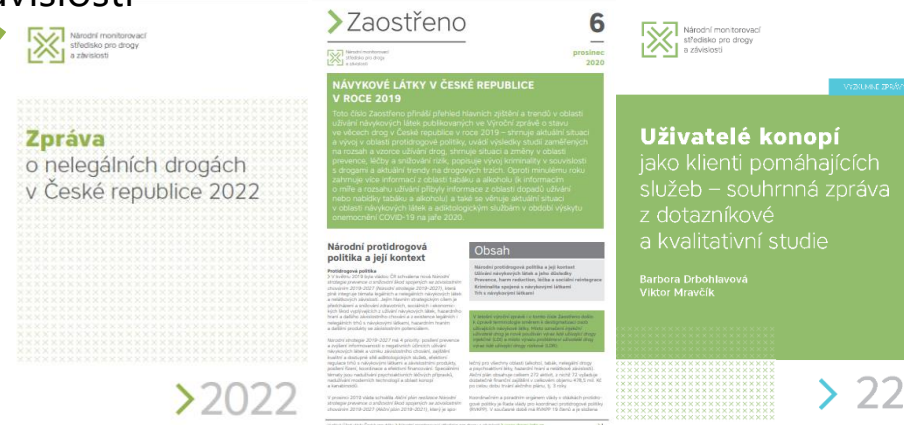
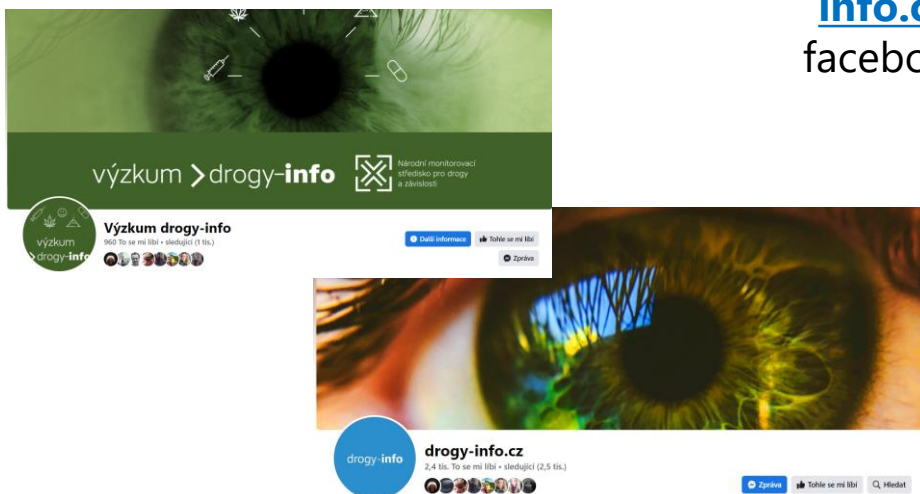
spolupráce se státními
a nestátními organizacemi
a institucemi
realizace vlastních
studií a analýz

webové stránky
www.drogy-info.cz,
facebook

zprávy o
situaci v
oblasti
závislosti

pro Radu vlády pro
koordinaci politiky v
oblasti závislosti a vládu
pro Evropské monitorovací
centrum pro drogy a drogovou
závislost a další mezinárodní instituce

další
publikace,
Zaostřeno



Zdroje

- Anreva Solution 2023. Závěrečná zpráva z realizace výzkumného šetření rizikového chování, wellbeingu a duševního zdraví žáků v Ústeckém kraji. <https://anreva.cz/wp-content/uploads/2023/12/zaverecna-zprava-z-realizace-vyzkumneho-setreni-zaku-v-usteckem-kraji.pdf>
- Csémy, L., Dvořáková, Z., Fialová, A., Malý, M. & Skývová, M. 2024. Národní výzkum užívání tabáku a alkoholu v České republice 2023 (NAUTA). Praha: Státní zdravotní ústav. <https://szu.cz/wp-content/uploads/2024/05/Narodni-vyzkum-uzivani-tabaku-a-alkoholu-v-Ceske-republice-2023-2.pdf>
- Čadová, N., Kyselá, M. & Weikertová, Š. 2023. Kvalita života a pocit bezpečí 2022–2023. Závěrečná zpráva z výzkumu. Praha: Centrum pro výzkum veřejného mínění, ReCeGe – Výzkumné centrum domácího a genderově podmíněného násilí. <https://recege.soc.cas.cz/sites/recege.soc.cas.cz/files/2024-05/Pocit%20bezpe%C4%8D%C3%AD%20a%20kvalita%20%C5%BEivota.pdf>
- Dvořáčková, J. 2017. Analýza existujících výzkumů v ČR v oblasti partnerského násilí. Vypracováno pro Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR. <https://www.soc.cas.cz/publikace/analiza-existujicich-vyzkumu-v-cr-v-oblasti-partnerskeho-nasili>
- Dvořáková, Z. & Chomynová, P. 2024. Národní výzkum užívání návykových látek 2023. Zaostřeno 10 (1): 1-32. <https://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/2024-zaostreno/01-2024-narodni-vyzkum-uzivani-navykovych-latek-2023/>
- Chomynová, P., Csémy, L. & Mravčík, V. 2016. Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách 2015. Zaostřeno 2 (5): 1-16. <https://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/2016-zaostreno/05-2016-evropska-skolni-studie-o-alkoholu-a-jinych-drogach-2015/>
- Moore, D. & Nyklová, B. 2024. Děti a násilí v blízkých vztazích. Výzkumná zpráva. Praha: Sociologický ústav AV ČR a Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. <https://www.soc.cas.cz/publikace/deti-nasili-v-blizkych-vztazich>
- Nováková, E. & Mravčík, V. 2020. Dopady užívání alkoholu na okolí uživatele. Hygiena 65 (1): 10-16. https://hygiena.szu.cz/artkey/hyg-202001-0002_dopady-uzivani-alkoholu-na-okoli-uzivatele.php
- Nutt, D. J., King, L. A., & Phillips, L. 2010. Drug harms in the UK: A multicriteria decision analysis. The Lancet, 376 (9752): 1558–1565. [https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736\(10\)61462-6/abstract](https://www.thelancet.com/journals/lancet/article/PIIS0140-6736(10)61462-6/abstract)
- Nyklová, B. & Moore, D. 2021. Násilí na ženách v souvislosti s COVID-19. Výzkumná zpráva. Praha: Sociologický ústav AV ČR a Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze. <https://www.soc.cas.cz/publikace/nasili-na-zenach-v-souvislosti-s-covid-19>
- PAQ Research, Centrum LOCIKA & Nadace Sirius 2021. Násilí v blízkých vztazích – analýza charakteristik domácností, žen a mužů. Praha: PAQ Research, Centrum LOCIKA a Nadace Sirius. https://nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/primarni-prevence/Analiza_domacnosti_s_nasilim.pdf
- Petrenko, R. & Líbal, M. 2023. Výsledky šetření o rizikovém chování žáků 2. stupně ZŠ a SŠ v Praze v r. 2022. Praha: Centrum sociálních služeb. https://www.csspraha.cz/files/ugd/4834da_83503f2b3f35413ba0712f63a65b8571.pdf
- PrahaproFem 2024. Výzkum: sexualizované násilí - výskyt, dopady a náklady na zdravotní péči. <https://www.profem.cz/cs/novinky/a/vyzkum-sexualizovane-nasili---vyskyt-dopady-a-naklady-na-zdravotni-peci>
- Topinka, D. (Ed.) 2016. Domácí násilí z perspektivy aplikovaného výzkumu. Základní fakta a výsledky. Ostrava: SocioFactor. <http://www.domaci-nasili.cz/wp-content/uploads/Dom%C3%A1c%C3%AD-n%C3%A1sil%C3%AD-z-perspektivy-aplikovan%C3%A9ho-v%C3%BDzkumu.-SocioFactor-2016..pdf>
- Ústav zdravotnických informací a statistiky 2023. Údaje z Národního registru hospitalizovaných. Nepublikováno.